

УДК 81'373.611

ВИВЧЕННЯ ОБСЯГУ ПОНЯТТЯ «ЮКСТАПОЗИТ» У СУЧАСНОМУ
МОВОЗНАВСТВІ

У статті схарактеризовано основні підходи до вивчення обсягу поняття «юкстапозит» у сучасному мовознавстві. Виокремлено критерії для визначення статусу лексем, що за формальною структурою схожі до юкстапозитних утворень.

Ключові слова: юкстапозит, іменник-юкстапозит, складання, дефісний правопис, препозитивний компонент.

Дія закону мовної економії (економії мовних зусиль) виявляється у максимально точному висловленні думки за допомогою мінімальної кількості мовних знаків без використання поширених описових конструкцій. На сучасному етапі розвитку мови реалізацією явища мовної економії, активним способом творення компактних за структурою лексичних одиниць є словоскладання. Аналіз юкстапозитів уможливило пізнання словотвірної системи мови, її загальних законів функціонування та розвитку.

Об'єктом уваги в лінгвістичних студіях було широке коло питань, пов'язаних з історією виникнення, структурою, морфемною будовою, семантикою складних слів, процесами творення, відмежування від одиниць інших рівнів мови (праці українських мовознавців Л. Є. Азарової [Азарова 2001], Л. А. Булаховського [Булаховський 1951], К. Г. Городенської [Городенська 1988], В. О. Горпинича [Горпинич 1999], Н. Ф. Клименко [Клименко 1984], І. Я. Мисливої-Бунько [Мислива-Бунько 2014], Н. С. Родзевич [Родзевич 1952] та ін.). Проте проблема обсягу поняття «юкстапозит» у сучасному мовознавстві однозначно не витлумачена.

Актуальність дослідження складних слів, утворених унаслідок словоскладання, пов'язана з потребою виокремлення єдиних критеріїв для визначення статусу юкстапозитних утворень і вивчення структурно-семантичних особливостей цих лексичних одиниць.

Метою статті є визначити основні підходи до трактування поняття «юкстапозит» у сучасному мовознавстві. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**: 1) схарактеризувати основні підходи до потрактування юкстапозитів; 2) визначити найбільш доцільний підхід; 3) розмежувати іменники-юкстапозити та подібні до них найменування з дефісним правописом – усічено-словесні аббревіатури і неосвоєні лексичні одиниці; 4) виокремити чіткі критерії визначення статусу складних утворень із запозиченими компонентами.

Поняття «юкстапозит» (від франц. *juxtaposition* – розміщення поряд, від лат. *juxta* – поряд, біля і *positio* – положення) сформувався в українському мовознавстві порівняно недавно. Термін «юкстапозит» увів А. О. Білецький [Белецкий 1977], підтримала його Н. Ф. Клименко [Клименко 1984], а згодом він став поширеним у працях сучасних українських мовознавців.

Складними словами в концепції Н. Ф. Клименко визнано композити, юкстапозити та аббревіатури. Дослідниця визначила юкстапозицію як «складання кількох оформлених слів або форм слів, для яких характерне поєднання двох чи більше компонентів без сполучних голосних» і проілюструвала її такими словами: *інженер-механік, цьогорічний* [Клименко 1984: 6]. Підхід, запропонований дослідницею, ґрунтується на співвіднесенні дволексемних утворень із різними типами словосполучень [Клименко 1984: 40 – 41]. У визначенні словотвірної структури юкстапозитів і поділі їх на підтипи Н. Ф. Клименко використала прийом розгортання складних слів у словосполучення. Вона зарахувала такі складні іменники до двох підтипів, компоненти яких або синтаксично координуються, або синтаксично підпорядковуються. Ті одиниці, компоненти яких синтаксично координуються та об'єднуються сполучником *і*, становлять перший підтип, що охопив збірні поняття

(*отець-мати, отець-ненька, батько-мати*) та назви рослин (*чар-зілля*). Другий підтип – це складні слова, компоненти яких синтаксично підпорядковуються. До цього підтипу зараховано три групи юкстапозитів, утворених за моделлю словосполучення із сполучником **як**. Вони можуть трансформуватися в атрибутивні словосполучення, оскільки їхній перший компонент перетворюється на прикметник: *Іван-дерево* (Іванове дерево), *трута-зілля* (отруйне зілля) [Клименко 1975: 17].

Витлумачення юкстапозитів як складання не лише кількох оформлених слів, а й форм слів, посприяло виокремленню юкстапозитних прикметників на зразок *вічнозелений, гострозаразний, удаванохворий*, які відрізняються від прикметників, утворених зрощенням, значенням підсиленої ознаки, юкстапозитних дієприкметників (напр.: *легкозасвоюваний, всевидячий* та ін.), юкстапозитних займенників (напр.: *абиякий, абичий* та ін.), юкстапозитних прислівників (напр.: *насамперед, насамкінець*), юкстапозитних сполучників (напр.: *немовбито, неначебто*) та юкстапозитних вигуків (напр.: *добридень, добри вечір*). Основною вимогою до словотвірної структури юкстапозита Н. Ф. Клименко визначила його здатність розгортатися у словосполучення, що найпоспільовніше виявляють юкстапозитні іменники, прикметники та дієприкметники. Юкстапозити решти частиномовних і нечастиномовних класів – це здебільшого застигли словосполучення. Як бачимо, вона зарахувала до юкстапозитів кількаосновні складні слова з різним формальним вираженням, тобто її визначення широке, бо воно, по-перше, охоплює складні утворення із слів та словоформ, а по-друге, не обмежує їхнє оформлення правописом через дефіс. На цих засадах сформувався **перший підхід** до потрактання обсягу поняття «юкстапозит».

Орфографічно юкстапозити мали різне формальне вираження – правопис через дефіс або разом. Цей підхід ліг в основу визначення юкстапозита, поданого в довідковому виданні «Українська мова. Енциклопедія», де зазначено: «юкстапозит – це кількаосновне складне слово, що утворюється шляхом складання слів (*наче – неначе – неначеб – неначебто, альфа-проміння, вічнозелений, так-сяк*) або словоформ (*насамперед, жалюгідний*)» [Енциклопедія 2007: 842]. Крім того, констатовано значне поширення юкстапозитів серед іменників та прислівників (*інженер-будівельник, інженер-економіст; ген-ген, де-не-де* та ін.), а також виокремлено основні словотвірні категорії юкстапозитів. Зокрема, наголошено, що вони утворюють велику групу назв осіб за професією (*лікар-онколог, інженер-мехнік*), військовими, науковими та іншими званнями (*генерал-лейтенант, член-кореспондент*), належністю до певних угруповань, партій, об'єднань (*комі-зирянин, християни-демократи*), широко представлені серед локативних іменників (*бібліотека-читальня, цех-автомат*) і мало – серед назв знарядь дії (*відсічка-відбивач, ракета-носій*) тощо [Енциклопедія 2007: 842].

На противагу першому, **другий підхід** визначає поняття «юкстапозит» вужче, тому що воно охоплює лише ті одиниці, що утворені внаслідок складання кількох окремих слів без сполучного голосного, до того ж обов'язковою ознакою їхнього оформлення є правопис через дефіс. Такий підхід переважає в сучасному українському мовознавстві. Зокрема, його обґрунтовано й зреалізовано в працях Г. М. Віняр, О. А. Лисенко, К. Г. Городенської, Л. Є. Азарової, О. А. Стишова, К. В. Каукової, Л. О. Вакарюк, С. Є. Панцьо, К. Брітікової, В. Нагель, І. Я. Мисливої-Бунько та ін.

У праці Г. М. Віняр на матеріалі усного і писемного мовлення 80-х – початку 90-х років ХХ ст. проаналізовано словотвірні тенденції в українській мові [Віняр 1992]. Дослідниця зарахувала до юкстапозитів деривати винятково з дефісним правописом і проілюструвала їх такими прикладами: *випускник-абітурієнт, виставка-музей, мітинг-концерт* та ін. [Віняр 1992: 12]. Крім того, вона виділила нову для української мови юкстапозитну модель із першим незмінюваним компонентом під впливом структури запозичень, появу яких пояснила прагненням до компресії мовлення, напр.: *ерудит-лото, компакт-диск, бізнес-центр* тощо [Віняр 1992: 13].

Обстеживши мову українських засобів масової інформації кінця ХХ століття, О. А. Стишов констатував інтенсифікацію творення складних слів за допомогою

юкстапозиції. Він визначив іменникові новотвори-юкстапозити як поєднання елементів, «кожен із яких репрезентує окрему лексему, самостійну і синтаксично неподільну за межами конструкції» [Стишов 2005: 151]. Продуктивними в цих складних словах «є компоненти інтернаціонального характеру», напр., *медіа-дискурс, бізнес-ідея, шоу-матч, блиц-курс, фітнес-клас, імідж-експозиція, банк-кредитор, гала-концерт* та ін. [Стишов 2009: 139]. Дослідник засвідчив істотне зростання «кількості іншомовних за походженням твірних слів-основ, які позначають важливі реалії та поняття певної історичної доби. Вони «виявляють підвищений словотвірний потенціал, сприяють розширенню словотвірних парадигм і гнізд» [Стишов 2009: 137]. Найтиповішими є *I(i)нтернет, імідж, піар, рейдер, есемес, месидж* та ін. За їх допомогою утворилися такі юкстапозити: *інтернет-кафе, інтернет-магазин, інтернет-користувач, інтернет-новини, піар-кампанія, піар-менеджер, есемес-вікторина, есемес-голосування* тощо.

Грунтовне дослідження юкстапозитів на засадах теорії «золотої» пропорції виконала Л. Є. Азарова. Вона визначила структурно-семантичні ознаки, за якими відмежувала юкстапозити як одиниці лексичного рівня від синтаксичних одиниць, що виконують номінативну функцію (передусім від апозитивних сполучень). Це, зокрема, такі: 1) іменники-юкстапозити є постійним номінативним знаком, для якого характерна цілісність значення і відтворюваність; 2) лексичне значення іменника-юкстапозита певною мірою ідіоматичне; 3) іменникам-юкстапозитам властиве цілісне оформлення [Азарова 2001: 202].

У словнику «Український словотвір у термінах» (Л. О. Вакарюк, С. Є. Панцьо, 2007) юкстапозит визначено як «складне слово, утворене складанням слів без супровідних словотворчих засобів, напр.: *лікар-онколог, льон-довгунець* [Вакарюк 2007: 235].

Докладно схарактеризувала особливості юкстапозитів В. Нагель. Вона проаналізувала оцінні найменування осіб, утворені складанням, поділила їх на структурні типи та виявила причини появи оцінності в дериватах, що називають особу. Послугуючись терміном «юкстапозит», дослідниця кваліфікувала один із його компонентів як прикладку: «...оцінне значення найменування отримує від приєднаної до нього прикладки (апозитива)», а такі найменування витлумачила «як складні слова, утворені на базі словосполучень прикладкового типу, що виражають одне поняття», напр.: *вчений-історик, начальник-горлодер, дівчина-мавпа, дочка-потворка* [Нагель 2008: 227]. У сучасному мовознавстві, як відомо, зазначені утворення досліджені також і в межах синтаксису як апозитивні словосполучення [Кочеткова 2005: 83].

Традиційно (тобто за другим, поширенішим, підходом) витлумачено юкстапозити, уживані в різних терміносистемах (у працях Л. В. Козак, Л. М. Філюк, О. В. Колган, С. Б. Любарського, А. О. Ніколаєвої та ін.).

Юкстапозитну модель творення лексем української електротехнічної термінології виділила Л. В. Козак. Вона зазначила, що серед електротехнічних складних термінів менше іменників-юкстапозитів, якими називають прилади, одиниці вимірювання, процеси, спеціальності: *реле-регулятор, інженер-електрик, ват-година, грам-молекула, вольт-ампер, грам-молекула*. Особливої інтенсивності набуло малопродуктивне раніше в українській мові словоскладання на зразок: *блок-контактор, гама-реле, двигун-генератор* тощо [Козак 2002: 8]. Дослідниця традиційно кваліфікує юкстапозити як лексичні одиниці, утворені складанням окремих слів для називання складних понять і незалежно від кількості складників вони виражають одне значення і становлять одну лексему [Козак 2002: 7].

Структуру юкстапозитів дослідила А. О. Ніколаєва. Дослідниця відзначила, що «деякі типи юкстапозитів за структурою наближаються до словосполучень і складаються з комбінації цілих слів: *слот-граматика, оригінал-макет, меню-каскад, крос-система* тощо» [Ніколаєва 2002: 7]. Тому й відношення між їхніми компонентами можуть бути підрядними або сурядними. За способами сполучування вона розмежувала атематичні і тематичні композити. Атематичні (тут і модель «іменник+іменник»: *блок-маркер, система-путівник, скен-код, нуль-відношення, поле-лічильник* тощо) утворені внаслідок безпосередньої інтеграції [Ніколаєва 2002: 7].

Із позиції традиційного вчення витлумачила поняття «юкстапозит» І. Я. Мислива-Бунько [Мислива 2014]. Проаналізувавши структуру та стилістичні функції складних слів у мові сучасної української преси, вона констатувала специфічну особливість української преси початку XXI ст. – перевагу юкстапозитів (38 %) над композитами (34 %) [Мислива 2014: 12]. Дослідниця встановила, що за допомогою словоскладання здебільшого постають іменники: субстантиви-юкстапозити становлять 47 % від усіх складних іменників. Найпродуктивніший тип складних слів, за її спостереженнями, становлять юкстапозити, у яких один компонент щодо іншого є прикладкою-конкретизатором. З огляду на семантичні параметри такі іменники об'єднано в групи, найбільшою з яких є група дериватів на позначення осіб: а) за фахом і посадою з компонентами *адвокат-, актор-, водій-, вчений-, директор-, експерт-, журналіст-, лікар-, науковець-, суддя-, учитель-, фахівець-* (*експерт-підричник, лікар-гігієніст*); б) за видом діяльності (*городник-аматор, пірнальник-невдаха, боксер-супертяж, спортсмен-олімпієць, турист-романтик*); в) за належністю до певної організації (*депутат-бютівець*); г) за освітнім статусом з опорними питомими і запозиченими компонентами *випускник-, студент-, школяр-* (*студент-активіст, школяр-еколог*); ґ) за родинними зв'язками з вершинами *бабуся-, батько-, дружина-, донька-, мати-, син-, чоловік-* (*батько-коваль, донька-розумниця*) та ін. [Мислива 2014: 6].

І. Я. Мислива-Бунько зробила важливий для дослідження продуктивності юкстапозитів висновок: «Наведені кількісні параметри дібраних лексем заперечують традиційну думку про те, що перше і друге місця за активністю творення складних слів посідають відповідно композиція та аббревіація, а третє – юкстапозиція» [Мислива 2014: 12].

Із визначенням обсягу поняття «юкстапозит» тісно пов'язана проблема класифікації складних слів, виділення їхніх диференційних ознак, розмежування різнотипних явищ, визначення їхнього статусу. В українському мовознавстві висловлено сумніви щодо зарахування юкстапозитів до словотвірних явищ мови. З огляду на це виокремлюємо **третій** новітній **підхід** до визначення поняття «юкстапозит», за яким складні найменування, утворені внаслідок словоскладання, кваліфікують як одиниці несловотвірного рівня мови. А. М. Нелюба з цього приводу зазначає, що тільки композити безсумнівно й однозначно можна зарахувати до словотвірних явищ, оскільки для їхнього творення «безпосередньо застосовуються словотвірні засоби, спрацьовує словотвірна модель, формуються словотвірний тип і словотвірне значення» [Нелюба 2006: 184]. Що ж до юкстапозитів, то він виділив три способи появи цих номенів: 1) зрощення (*добрезнаний, вічнозелений*); 2) прикладковикористання (*радіус-вектор, дівчина-листоноша*); 3) редуплікація (*добрий-добрий, синій-синій, радіє-радієнький*) [Нелюба 2006: 169]. Дослідник проаналізував ці явища крізь призму процесів словотвірної номінації і зробив висновок, що всі вони «постали не словотвірним шляхом, без застосування словотвірних ресурсів (словотвірний засіб, словотвірна модель), не мають сформованого реального словотвірного значення і за всіма ознаками (семантичними, структурними) належать до одиниць інших (несловотвірних) рівнів мови: синтаксичного чи проміжних» [Нелюба 2006: 184]. Це дало йому підстави зробити «загальний висновок про юкстапозити як одиниці, що не належать до способів словотвірної номінації» [Нелюба 2006: 184].

Те, що в сучасному мовознавстві виділяють апозитивні зв'язки між словами як різновид атрибутивних послугувало підґрунтям для О. О. Романової вважати, що серед дефісних словокомплєксів потрібно розмежовувати складні слова та словосполучення. На думку дослідниці, є підстави твердити, що «мовні одиниці прикладкової моделі не пов'язані зі словотвором і не можуть бути кваліфіковані як юкстапозити» [Романова 2011: 34]. З огляду на це О. О. Романова визначила юкстапозитами тільки поєднання в одне складне слово слів сурядним зв'язком і проілюструвала термінами швацької промисловості *дизайнер-закрійник, плісирувальник-гофрувальник* [Романова 2011: 34].

На нашу думку, для визначення обсягу поняття «юкстапозит» варто використовувати другий, найпоширеніший, підхід, оскільки він найточніше відображає мовну сутність аналізованих лексем. За ним юкстапозитом вважають складання, поєднання двох чи більше

слів без сполучних голосних з обов'язковою ознакою його оформлення – дефісним правописом.

Окремого глибокого лінгвістичного аналізу, теоретичного осмислення потребують запозичені лексичні інновації, які структурно схожі на юкстапозити. Йдеться про лексеми із препозитивним (переважно) чи обома запозиченими компонентами. У складі української термінології є значна кількість термінологічних одиниць із дефісним правописом компонентів, структура яких не характерна для української мови. У таких утвореннях перший означальний компонент стоїть у препозиції до означуваного, що є наслідком перенесення на ґрунт української мови англійського словотвірного типу, на відміну від українського зразка, де означальний (або атрибутивний) компонент традиційно виступає в постпозиції [Радомська 2014:166]. Порівняймо іменники-юкстапозити, побудовані за українським зразком: *верстат-автомат, газ-відновник, куля-пілот, програма-диспетчер, свердло-розвертка, спирт-сирець* тощо, та утворення *блокінг-генератор, генерік-продукт, ейсид-рок, колор-індекс, муңц-метал, серієс-машина, своп-курс, тайм-чартер* і багато інших. Компоненти *блокінг-, генерік-, ейсид-, муңц-, колор-, своп-, серієс-, тайм-* тощо є запозиченими, в українській мові вони послідовно є у препозиції до означуваного компонента та мають дефісне оформлення, аналогічно до мови-джерела, хоч, як зазначають дослідники, «використання чужомовної традиції деформує саму природу української літературної мови» [Городенська 2009: 4].

За формальною структурою всі зазначені вище іменники подібні до юкстапозитних утворень. Ця схожість виявляється насамперед у дефісному правописі. Проте вони не є в українській мові юкстапозитами, тобто складними іменниками, оскільки їхні компоненти (перший або обидва) не вживаються окремо як самостійні слова.

На сучасному етапі компоненти **бізнес-, дизайн-, інтернет-, піар-, медіа-** та ін. стали вершинами потужних словотвірних гнізд. Проте очевидною є можливість трансформації таких складних іменників у прикметниково-іменникове словосполучення: *бізнес-новини* – бізнесові новини, *піар-кампанія* – піарівська кампанія, *інтернет-видання* – інтернетівське (інтернетне) видання, *медіа-програма* – медійна програма. Ці іменники, на думку К. Г. Городенської, «деформують граматичну традицію української мови виражати атрибутивність за допомогою прикметника – спеціалізованого засобу реалізації ознаковості та обмежують відіменникове творення прикметників» [Городенська 2009: 5]. Те, що їхня перша частина є усіченою прикметниковою основою, а друга – цілим іменником, дає підстави кваліфікувати їх як усічено-словесні абрєвіатури (складноскорочені слова) і писати разом: *бізнесідея, піарменеджер, інтернетпослуга, медіастиль* тощо [Городенська 2009: 5].

Компоненти **поп-, арт-, еліт-, економ-, секс-, штрих-** розгортаються відповідно в прикметники *популярний, елітний, економний, сексуальний*, тому слова з ними варто визначати їх як складноскорочені слова і відповідно до чинного правопису писати разом: *артбізнес, економклас, сексфільм, штрихкод* та ін.

За сформованою в українському словотворі традицією писати префікси та префіксоїди інтенсивності разом треба писати так і нові словотворчі форманти української мови зі значенням інтенсивності ознаки, високої професійності **топ-, віп-, бліц-, біт-** та ін. [Городенська 2009: 5]: *топменеджер, віпклієнт, бліцінтерв'ю, бітмузика*.

Від юкстапозитів слід відрізнити також і лексеми, які потрапили до української мови як готові слова, запозичені з різних мов світу. Вони були складними в мові-джерелі, але не набули такого статусу в українській мові і залишилися словотвірно неосвоєними, напр.: *плей-оф, біл-брокер, флаш-фаза, тайм-чартер, нау-рахунок, гауч-прес, серієс-машина, спейс-рок, хеві-треш-метал* тощо. Препозитивні компоненти таких слів *плей-, біл-, флаш-, тайм-, спейс-* та ін. або обидва – *біг-борд, екзит-пол, секонд-хенд, ньюс-мейкер, юзд-лук, плей-оф* і под. не вживаються окремо як самостійні слова в українській мові, тому не є юкстапозитами. Правопис таких утворень через дефіс суперечить орфографічній і словотвірній нормі сучасної української літературної мови, оскільки через дефіс потрібно писати складні іменники, компоненти яких є самостійними, окремо вживаними словами.

Критеріями визначення статусу складних утворень із запозиченими компонентами і виокремлення з-поміж них іменників-юкстапозитів, усічено-словесних абревіатур, неосвоєних лексичних одиниць слугують такі ознаки:

- уживання компонентів як самостійних слів в українській мові;
- наявність / відсутність предметного значення компонентів;
- наявність скороченої прикметникової основи у складі іменника [Радомська 2014: 171].

Отже, обсяг поняття «юкстапозит» у сучасному мовознавстві визначають, ураховуючи наявність двох чи більше окремих слів у складі лексеми, відсутність сполучного голосного та дефісний правопис. Для відмежування іменників-юкстапозитів від подібних за формальним вираженням утворень із дефісним правописом варто зважати на уживання компонентів як самостійних слів в українській мові, наявність предметного значення в компонентів, наявність скороченої прикметникової основи у складі іменника. У подальшому розширити аналіз юкстапозитів як самостійних лексико-граматичних одиниць можуть дослідження функціонування їх у межах різних частин мови.

Література

Азарова 2001: Азарова, Л. Є. Структурна та фонетична побудова складних одиниць у концепції „золотої” пропорції [Текст]: монографія / Л. Є. Азарова. – Вінниця : Віноблдрукарня, 2001. – 284 с.

Белецкий 1977: Белецкий, А. А. Отношения компонентов языка [Текст] / А. А. Белецкий // Структурная и математическая лингвистика. – К., 1977. – Вып. 5. – С. 3 – 9.

Булаховський 1951: Курс сучасної української літературної мови [Текст] / [за ред. Л. А. Булаховського]. – К. : Рад. школа, 1951. – Т. 1. – 520 с.

Вакарюк 2007: Вакарюк, Л. О. Український словотвір у термінах [Текст] : словник-довідник / Л. О. Вакарюк, С. Є. Панцьо. – Тернопіль : Джура, 2007. – 260 с.

Віняр Г. М. Словотворчі тенденції в сучасній українській мові (на матеріалі усного і писемного мовлення 80-х – початку 90-х років ХХ століття) [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Г. М. Віняр. – Дніпропетровськ, 1992. – 16 с.

Городенська 2009: Городенська, К. Г. Нові запозичення на тлі фонетичної та словотвірної підсистем української літературної мови [Текст] / К. Г. Городенська // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови: зб. наук. праць / відп. редактор М. Я. Плющ. – К., 2009. – Випуск 5. – 286 с. – С. 3 – 7.

Городенська 1988: Городенська, К. Г. Структура складних іменників у контексті семантичного синтаксису [Текст] / К. Г. Городенська // Мовознавство. – 1988. – №3. – С. 27 – 34.

Горпинич 1999: Горпинич, В. О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфонологія [Текст] / В. О. Горпинич. – К. : Вища школа, 1999. – 207 с.

Енциклопедія 2007: Українська мова. Енциклопедія [Текст] / [редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк та ін.] – 3-тє вид., зі змінами і доп. – К. : Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2007. – 856 с.

Клименко 1975: Клименко, Н. Ф. Морфологічна будова сучасної української мови [Текст] / Н. Ф. Клименко. – К. : Наукова думка, 1975.

Клименко 1984: Клименко, Н. Ф. Словотвірна структура і семантика складних слів у сучасній українській мові [Текст] / Н. Ф. Клименко. – К. : Наукова думка, 1984. – 251 с.

Козак 2002: Козак, Л. В. Українська електротехнічна термінологія (словотвірний аспект) [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. В. Козак. – К., 2002. – 20 с

Кочеткова 2005: Кочеткова, Т. И. Слово­сло­же­ние как средство номинации и предикации в современном русском языке [Текст] : дис. ... доктора филол. наук : 10.02.01 / Кочеткова Татьяна Ивановна. – М., 2005. – 301 с.

Мислива 2014: Мислива-Бунько, І. Я. Складні слова в мові сучасної української преси: структура та стилістичні функції [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. Я. Мислива-Бунько. – Луцьк, 2014. – 18 с.

Нагель 2008: Нагель, В. Композиція та юкстапозиція як засіб формування оцінного потенціалу слова [Текст] / Валерія Нагель // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. Випуск 16 / укл. : Анатолій Загнітко (наук. ред.) та ін. – Донецьк : ДонНУ, 2008. – С. 224 – 228.

Нелюба 2006: Нелюба, А. М. Осно­во- і слово­скла­дан­ня в контексті словотвірної номінації [Текст] / А. М. Нелюба // Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. – 2006. – № 2. – С. 169 – 184.

Ніколаєва 2002: Ніколаєва, А. О. Структурно-семантична характеристика термінології програмування, комп'ютерних мереж та захисту інформації [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / А. О. Ніколаєва. – Х., 2002. – 16 с.

Радомська 2014: Радомська, Л. А. Складні утворення із запозиченим препозитивним компонентом [Текст] / Л. А. Радомська // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Філологічні науки : зб. наук. статей / [гол. ред. В. А. Зарва]. – Бердянськ : ФОП Ткачук О. В., 2014. – Вип. IV. – 360 с. – С. 165 – 171.

Родзевич 1952: Родзевич, Н. С. Про будову складних слів у сучасній українській мові [Текст] / Н. С. Родзевич // Українська мова в школі. – 1952. – № 6. – С. 10 – 19.

Стишов 2005: Стишов, О. А. Українська лексика кінця ХХ століття : (На матеріалі мови засобів масової інформації) [Текст] / О. А. Стишов. – 2-ге вид., переобл. – К. : Пугач, 2005. – 388 с.

Стишов 2009: Стишов, О. Сучасне українське словотворення : основні тенденції розвитку [Текст] / Олександр Стишов // Мовознавчий вісник : зб. наук. пр. на пошану професора Катерини Городенської з нагоди її 60-річчя / МОН України ; Черкаський нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; відп. ред. Г. І. Мартинова. – Черкаси, 2009. – Вип. 8. – 348 с. – С. 136 – 147.

Радомская Людмила Анатольевна

Изучение объема понятия "юкстапозит" в современном языкознании

В статье охарактеризованы основные подходы к изучению объема понятия «юкстапозит» в современном языкознании. Выделены критерии для определения статуса лексем, которые по формальной структуре похожи на юкстапозитные образования.

Ключевые слова: юкстапозит, существительное-юкстапозит, сложение, дефисное правописание, препозитивный компонент.

Radomska Liudmyla Anatoliivna

The study of the concept "juxtaposition" in modern linguistics

In the article author determine basic approaches to the study of the concept "juxtaposition" in modern linguistics. Thesis there is determined the criteria for determining the status of tokens that the formal structure similar to formations of juxtapositions.

Keywords: juxtaposition, noun-juxtapositions, composition, spelling with a hyphen, prepositive component.